

Mot.
1988/89
Fi88 – 95

Motion till riksdagen

1988/89: Fi88

av Sten Svensson m. fl. (m)

med anledning av prop. 1988/89: 150 med förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1989/90, m. m. (kompletteringspropositionen)

I denna motion behandlas förslagen i propositionens bilaga 4, socialdepartementet, samt berörs även bilaga 1, reviderad finansplan, i den del denna tar upp frågan om ett ökat primärkommunalt ansvar för vården och omsorgen om de äldre.

Även skolbarnsomsorgen, som behandlas i bilaga 7, tas upp i motionen.

1. Förslaget till höjda barnbidrag

Barnbidraget föreslås höjas med 780 kr. och flerbarnstilläggen i motsvarande grad. För de flesta barnfamiljer motsvarar detta inte ens höjningen av mjölkpriserna och den höjda momsens, som särskilt hårt drabbar barnfamiljerna.

För en industriarbetarfamilj med två barn där hustrun deltidsarbetar uppkommer enbart genom höjning av moms och mjölkpriser en fördyring på ca 3000 kr., ungefär dubbelt så mycket som höjningen av barnbidraget ger. Beroendet ökar samtidigt som barnbidragsstödet på papperet kan ge intryck av en imponerande barnvänlighet.

Vi motsätter oss såväl chockhöjningen av mjölkpriserna, som den förhöjda momsens och höjningen av barnbidragen. I stället för att drabbas av allt högre skatter bör barnfamiljerna i stället medges grundavdrag för barn vid den kommunala beskattningen med 15 000 kr. per barn mellan ett och 18 år, eller 20 om barnet fortfarande går i skolan. (Det första året täcks av föräldraförsäkringen.) Vårt förslag till sådana grundavdrag har utförligt beskrivits i vår partimotion 1988/89:Sk374.

2. Avgiftsuttaget till tilläggs pensioneringen och folkpensioneringen

I propositionen föreslås en avgiftsväxling från folkpensionsavgifter till tilläggs pensionsavgifter med två procentenheter per den 1 januari 1990. Folkpensionsavgiften skulle sänkas från 9,45 till 7,45 procent och tilläggs pensionsavgiften ökas från 11,0 till 13,0 procent.

Som motiv anförs önskemålet om en inkomstförstärkning för ATP-systemet "som medverkar till att bevara balansen på lång sikt" samt att "folkpensions- och ATP-systemet bör betraktas som ett enhetligt och

integrerat pensionssystem". Dessutom anføres den stigande avgiftstäckningen av folkpensionerna, 1988 85 procent mot 74 procent 1983, som skäl.

Mot. 1988/89
Fi88

Vi avstyrker förslaget. AP-fonden är en buffert mot fluktuationer av kortsiktig karaktär. ATP-systemets hållfasthet på sikt påverkas inte av att medel transfereras från statsbudgeten. Det enda resultatet är att den tidpunkt något senareläggs, då avgifter och avkastning inte längre räcker för att täcka ATP-pensionerna. Det enda som *kan* trygga ATP-systemet är en god tillväxtbefrämjande ekonomisk politik och inte den kostnadsdrivande högskattepolitik, som socialdemokratiska regeringar bedriver.

Det nu framlagda avgiftsförslaget är således kosmetiskt med uppenbart syfte att ännu en tid söka dölja den missriktade socialdemokratiska ekonomiska politikens svårartade konsekvenser för ATP-systemet.

Förslaget innebär dessutom att regeringen föregriper pensionsberedningens utredningsarbete. I beredningens uppgift ligger som en viktig del folkpensions- och ATP-systemets konstruktion, inte bara var för sig, utan i hög grad vad gäller sambandet mellan de två systemen.

Så komplicerade frågor som det här gäller kräver den noggranna utredning, som pensionsberedningens sammansättning och resurser avpassats för, och en grundlig remissomgång. Riksdagen måste ha ett i demokratisk ordning tillkommet och noga genomlyst förslag att grunda sitt ställningstagande på, inte hugskott, om än aldrig så bestickande.

Riksdagen bör således avslå förslaget och avvakta pensionsberedningens arbete i denna fråga.

3. Statsbidragen till barnomsorgen

Förslaget innebär uppjustering av vissa bidragsbelopp.

Istället för att underlätta för föräldrar och kommuner att ordna barnomsorgen på bästa möjliga sätt förstärker emellertid regeringen med sina förslag orättvisorna inom barnomsorgen.

De föräldrar som inte kan eller önskar använda sig av den kommunala barnomsorgen missgynnas ytterligare. Den regionala snedfördelningen förvärras. Glesbygdskommuner använder sig nämligen i större omfattning av familjedaghem, för vilka stödet försämras i förhållande till daghemmen. Daghem, men inte familjehem, avses nämligen få ett förstärkt statsbidrag om de tar emot barn på obekväma tider. Kommunerna avses också betala sitt ökade stöd själva, och med råge, genom en utvidgad skatteutjämningsavgift.

Förslagets konstruktion

Mot. 1988/89

Fi88

Bidrag föreslås lämnas för följande omsorgsformer och med följande belopp:

	Nuvarande bidrag per år	Föreslaget belopp per år
<i>Daghem</i>		
För varje 15-tal inskrivna barn	445 000	475 000
– varav för barn med behov av särskilt stöd	15 000	20 000
– varav för fortbildning av anställda i		
• daghem	15 000	15 000
• familjedaghem	10 000	10 000
• deltidsförskola/öppen förskola	5 000	5 000
Därutöver för varje nattöppen avdelning	150 000	150 000
Därutöver för varje avdelning med förlängt öppethållande (Nytt bidrag)	–	75 000
Därutöver för varje avdelning som är öppen minst 7 timmar varje lördag och söndag (Nytt bidrag)	–	75 000
<i>Fritidshem</i>		
För varje 15-tal inskrivna barn	195 000	210 000
– varav för öppen fritidsverksamhet	25 000	25 000
– varav för barn med behov av särskilt stöd	15 000	20 000
– varav för fortbildning av anställda i fritidshem/öppet fritidshem	10 000	10 000
<i>Deltidsgrupp</i>		
För varje 15-tal inskrivna barn	30 000	50 000
<i>Öppen förskola</i>		
För varje enhet som hålls öppen minst tre dagar/vecka	30 000	50 000

Varje daghemsp plats får enligt förslaget ett statsbidrag på nära 32 000 kr. medan familjedaghem endast får 18 000 kr. per plats och då endast för barn inskrivna minst 7 tim/dag. För barn inskrivna mindre än 7 tim/dag blir statsbidraget endast 8 000 kr.

För att underlätta för föräldrar med obekväma arbetstider, t. ex. tidiga morgnar eller sena kvällar, får daghemmen ett ytterligare stöd om de vidgar sitt öppethållande. Familjedaghemmen får inget motsvarande stöd vilket ytterligare missgynnar dessa, trots deras obestridliga fördelar för de barn som har denna form av omsorg. Småskaligheten och den familjära miljön gör med hänsyn till barnens bästa familjedaghemmen mycket väl lämpade i dessa sammanhang.

Detta innebär också ett fortsatt allvarligt missgynnande av kommuner utanför storstadsområdena som i hög grad använder sig av familjedaghem.

Daghem, som är öppna mindre än 7 timmar per dag, får alltså inget statsbidrag om de drivs som t. ex. en privat Montessoriförskola, öppen 6 timmar, där både pedagogik och tillsyn för barn till deltid arbetande föräldrar kan kombineras. Drivs en sådan förskola i kommunens regi får den enbart det mycket låga statsbidrag som tillkommer deltidsförskolor.

Denna negativa inställning till deltid daghem är förkastlig både från valfrihetssynpunkt och från ekonomisk synpunkt. Det är väl känt att många deltid arbetande föräldrar, som föredrar daghem, vägras plats för sina barn med hänvisning till att daghemmen i första hand reserveras för

barn till dem som arbetar heltid eller lång deltid. En möjlighet att anordna deltidisdaghem i kommunens eller annans regi skulle lösa tillsynsproblemen för många föräldrar till en lägre kostnad än eljest. Det skulle också underlätta för de förskolelärare, barnsköterskor och annan berörd personal som önskar deltidarbete.

Deltidsförskolor får inte heller i fortsättningen något statsbidrag om de drivs av annan huvudman än kommunen. Det är en orimlig ordning. Deltidsförskolor bör få samma statsbidrag vare sig de drivs i kommunal eller annan regi.

Ej heller får barnomsorgspersonal som önskar driva ett daghem i egen regi något som helst statsbidrag. Enligt vår mening måste all barnomsorg, som fyller de krav som alltid måste ställas, få motsvarande statsbidrag som den kommunala barnomsorgen.

Regeringens förslag skapar minst av allt de goda förutsättningar för kommunerna att infria riksdagens beslut om full behovstäckning i barnomsorgen år 1991, som propositionen påstår.

För det krävs

- ett vårdnadsbidrag som ger egen vård av barnen och sådan vård som föräldrarna själva skaffar fram likvärdiga ekonomiska förutsättningar,
- en positiv inställning till alla slags alternativa daghem, inte minst personaldrivna eller av typen Pysslingen, samt
- mindre styrande statsbidrag till kommunerna som gör att de bättre kan anpassa sin barnomsorg till de lokala förutsättningarna. Familjedaghem och deltidisdaghem/deltidsförskolor får inte missgynnas.

Förslag till vårdnadsbidrag för alla barn under skolåldern har redan lagts fram i en gemensam borgerlig partimotion 1988/89:So 613 (c,m,fp). På sikt bör detta vårdnadsbidrag enligt vår mening motsvara den ersättning en dagbarnvårdare får för vård av ett barn.

Vi avvisar regeringens nu framlagda förslag till förändrade statsbidrag till barnomsorgen. Regeringen bör istället skyndsamt återkomma med förslag till rättvisa statsbidragsregler och vårdnadsbidrag i enlighet med vad ovan anförts.

Finansieringen av statsbidragen till barnomsorgen

Den statliga barnomsorgsavgiften tas ut med 2,2 procent på alla löner och på egenföretagarnas inkomster. Den beräknas inbringa 11,8 miljarder kronor budgetåret 1989/90. Statsbidragen till barnomsorgen beräknades i januari uppgå till 10,33 miljarder kronor för samma budgetår. Med den föreslagna ökningen på 900 milj. kr. skulle statsbidragen tillsammans uppgå till 11,23 miljarder kronor.

Det innebär att staten trots det höjda statsbidraget alltså skulle sko sig på barnomsorgens område genom att ta in *drygt 500 milj. kr. mer i avgift* än vad som sedan betalas ut till kommunerna som statsbidrag.

Trots detta föreslås att kommunerna själva skall finansiera "en del av denna satsning på barnomsorgen" genom att den allmänna skatteutjämningsavgiften höjs med ytterligare 9 öre per skattekrona. Men dessa 9 öre skulle kosta kommunerna mer än hela höjningen av statsbidraget (ca 990 milj. kr. mot höjningen av statsbidraget på 900 milj. kr.).

Förslaget innebär i korthet att kommunerna berövas mer pengar än de tillförs och att styrningen av deras verksamhet dessutom förstärks.

Vi avvisar bestämt den föreslagna höjningen av skatteutjämningsavgiften. (Se vidare kommittémotion 1988/89:Fi31 I av Lars Tobisson m. fl. (m) angående den kommunala ekonomin inför år 1990.)

Mot. 1988/89
Fi88

4. Äldreomsorgen

I propositionen hävdas att kommunernas brist på alternativa boende- och vårdformer bidrar till att landstingens resurser i alltför hög grad måste användas till långvarig vård av äldre. Men detta är i hög grad en följd av socialdemokraternas hårdnackade motstånd mot ålderdomshemmen vilket fördröjt både om- och nybyggnad av dessa och lett till att mängder av platser försvunnit.

Vi anser att de gamla och sjuka själva skall kunna välja vårdform genom ett system grundat på en allmän obligatorisk sjukvårdsförsäkring som följer patienten och ersätter landstingsskatten som den främsta källan för vårdens finansiering. Detta har vi föreslagit i partimotionen 1988/89:So423. Sådana förändringar krävs skyndsamt. För den sociala omsorgen bör ett ersättningsystem införas som för den enskilde ger motsvarande möjligheter till valfrihet.

Strävan att öka det primärkommunala ansvaret för vården och omsorgen av de äldre får inte enbart syfta till en omorganisation inom ramen för ett monopol. Monopolsituationen måste brytas. *Finansieringsansvaret* måste bli sammanhållet och skilt ifrån verksamhetsansvaret. *Huvudmannaskapet* såsom vi definierar det, dvs. skyldigheten att se till att erforderliga resurser finns för de äldres service och omvårdnad, skall vara sammanhållet. *Verksamheten*, däremot, skall kunna bedrivas av många olika vårdgivare.

Kommunerna skall ha ett yttersta ansvar för att erforderlig vård för de äldre står till förfogande inom hemsjukvård, gruppboende, lokala sjukhem m. m., men det är inte nödvändigtvis kommunerna som också skall tillhandahålla vården. Stor flexibilitet krävs och möjliggörs också genom våra tidigare denna vårsession i riksdagen framlagda förslag.

Vad vi här anfört om innebörden av ett ökat primärkommunalt ansvar för vården och omsorgen om de äldre bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5. Skolbarnsomsorgen

I bilaga 7 erinras om att regeringen nyligen givit en arbetsgrupp i uppgift att finna nya former för skolbarnsomsorgen: "Att ge skolan huvudansvaret också för omsorgen om skolbarnen utanför den direkta lektionstiden är enligt min mening viktigt av flera skäl. Härigenom blir det möjligt att utforma en totalt sett pedagogiskt bättre verksamhet. Det bör också bli möjligt att genom att utnyttja skolans lokaler bedriva verksamheten till en lägre kostnad..." (s. 4).

Denna inställning kan vi inte dela.

Skolbarnsomsorgen får inte bli "en andra skola". Skolbarn som är trötta efter en lång skoldag behöver inte i första hand pedagogik utan avkoppling, vila och möjlighet att koppla av från skolarbetet i annan miljö. Skolan och skolbarnsomsorgen skall även i fortsättningen ha skilda målsättningar och innehåll.

Vår utgångspunkt när det gäller skolbarnsomsorgen liksom barnomsorgen i övrigt är att möjligheter måste öppnas för största möjliga valfrihet och inflytande för familjerna. Barn och föräldrar måste kunna välja den form av skolbarnsomsorg som är bäst i varje enskilt fall. Detta kräver många olika former av omsorg. Inte minst familjedaghemmen spelar en stor roll i skolbarnsomsorgen och kommer även i framtiden att göra detta.

Vad vi här anfört om skolbarnsomsorgen bör ges regeringen till känna.

6. Socialförsäkringens kostnadsexplosion

Såväl i finansplanen som kompletteringspropositionen talar regeringen om den snabba kostnadsexplosionen inom socialförsäkringssystemet och nödvändigheten av att dämpa kostnadsökningen. Regeringen tycks däremot stå handfallen vad gäller åtgärder.

Den s. k. timsjukpenningen har orsakat en mycket stark kostnadsökning. Därtill kommer att felutbetalningar enligt försäkringskassorna görs i upp till 9 fall av 10 på grund av de nya, till ogenomtränglighet komplicerade reglerna. Ca 50 procent av de ersättningsberättigade får för hög ersättning och det lönar sig för många bättre att vara sjukskrivna än att arbeta. Det s. k. sjuktalet – antalet ersatta sjukdagar per försäkrad och år – har ökat från 18 dagar 1982 till ca 24 dagar enligt prognosen för innevarande år. Vi har krävt ett mer rättvist och administrativt mindre krångligt system för deltidssjukpenning och har även anvisat vägar härför.

Kostnaden för sjukförsäkringen har ökat med ca 9 miljarder kronor det senaste året, dvs. ungefär 23 procent. Detta är orimligt. Vi delar regeringens uppfattning att antalet långa sjukskrivningar och förtidspensioneringar bör minskas, men därtill krävs resurser för rehabiliterande åtgärder, som försäkringskassorna idag inte förfogar över. Kassornas personal har nämligen tvingats prioritera korttidssjukskrivningar och arbetsskadehandläggning. Samordningstiden inom arbetsskadeförsäkringen bör skyndsamt förlängas från 90 till 180 dagar och utredning om ett nytt ersättningssystem genom en obligatorisk ansvarighetsförsäkring för arbetsgivare bör snarast ske.

Ytterligare motiv för dessa åtgärder finns i vår motion 1988/89:Sf302.

Vi har dessutom – i samband med våra skattesänkingsförslag – framlagt förslag om en 80-procentig kompensationsnivå inom sjukförsäkringen de första 89 dagarna under ett år. (Se motion 1988/89:Sf353).

Om ovan nämnda förslag skulle realiseras, kan socialförsäkringens resurser kanaliseras till de bäst behövande, nämligen långtidssjukskrivna, förtidspensionerade och handikappade, och besparingar på flera miljarder kronor göras.

Vad vi här anfört om socialförsäkringen och erforderliga åtgärder för att bringa balans i systemet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Mot. 1988/89
Fi88

Hemställan

Med stöd av det anförda hemställs

1. att riksdagen med avslag på det till propositionen fogade förslaget till Lag om ändring i lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag hos regeringen begär förslag till grundavdrag för barn vid den kommunala beskattningen i enlighet med vad som föreslagits i motion 1988/89:Sk374,

2. att riksdagen, under förutsättning av bifall till yrkande 1, även avslår det till propositionen fogade förslaget till Lag om ändring i lagen (1986: 378) om förlängt barnbidrag,

3. att riksdagen avslår det till propositionen fogade förslaget till Lag om procentsats för uttag av avgift för åren 1990 – 1994 till försäkringen för tilläggs pension,

4. att riksdagen, under förutsättning av bifall till yrkande 3, avslår det till propositionen fogade förslaget till Lag om ändring i lagen (1981: 691) om socialavgifter,

5. att riksdagen med avslag på de i propositionen angivna riktlinjerna för statsbidragen till barnomsorgen hos regeringen begär förslag till rättvisa statsbidragsregler i enlighet med vad i motionen anförts,

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag till vårdnadsbidrag i enlighet med vad som föreslagits i motion 1988/89:So613,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om innebörden av ett ökat primärkommunalt ansvar för vården och omsorgen om de äldre,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolbarnsomsorgen,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder mot socialförsäkringens kostnadsexplosion.

Stockholm den 10 maj 1989

Sten Svensson (m)

Gullan Lindblad (m)

Charlotte Cederschiöld (m)

Ingvar Eriksson (m)

Margit Gennser (m)

Görel Bohlin (m)

Hans Dau (m)

Karin Falkmer (m)

Ann-Cathrine Haglund (m)

Ingrid Hemmingsson (m)

Bertil Persson (m)

Mot. 1988/89

Fi88

Inger René (m)

Mona Saint Cyr (m)

Per Stenmarck (m)

Karl-Gösta Svenson (m)

Ingegerd Troedsson (m)

Göran Åstrand (m)